

Josef M. Sedlák

P í s e ň o M a r c e l í n u

1. Úvod
2. Setba
3. Jinoch
4. Revoluce 1848
5. Svatba
6. Zasvěcení
7. Lékař
8. Lidumil
9. Hospodář
10. Příklad sv. Františka
11. Poštovský pán
12. Organizátor
13. Vánoční intermezzo
14. Triumf solidarity
15. Intermezzo s postiliónem
16. Hold stavu
17. Poštovní tajemství
18. Požehnání lásky
19. Válka 1866
20. V stínu klášterní svatyně
21. Vyznání
22. Chléb náš vezdejší
23. Per aspera
24. Setkání s básníkem
25. Flora
26. Rozžehnání s životem
27. Dík země
28. Hvězdy nad hřbitovem

Josef M. S e d l á k

Marcelinus R i e s s

Lékař - lidumil - organizátor

Bylo to ve slezském Bílovci. Monotonní zvuk tkalcovského stavu utichl, když v prosté jizbě nevelkého domu se ozval dětský pláč. Otec Riess spěšně nahlédl do kalendáře, přečetl jméno svatého, připadajícího na ten den – psal se 9. leden 1825, přistoupil k nejmladšímu světoobčánkovi, dotkl se jeho ručičky a řekl dojat: „Vítej, Marcelínku.“ Tak vstoupil Marcelinus Riess v řady živých této země...

Nedostatek a strádání, jež provázely tkalcovského syna na studiích, daly mu poznání lidské bídy, naučily ho samostatně myslet, jednat a hledat způsob, jak odstraňovat společenské nesrovnalosti a křivdy.

Jako mladý lékař přichází do Nové Říše, kde našel trvalé působiště v obětavé péči o nemocné svého rozsáhlého obvodu. Tu se brzo stává uznávaným rádcem, průkopníkem hospodářského pokroku a zvelebitelem obce. Když v letech padesátých minulého století byla Nová Říše postižena velikým požárem, dokázal Riess nablízku i v dáli opatřit pomoc postiženým. Sám zkušený praktik radil a pomáhal všude, kde bylo třeba, ať šlo o stavbu, úpravu obce, hygienické požadavky: ke všem ochotný a vlídný – pravý muž na pravém místě. Staral se o zřízení vodovodu, hasičského spolku, záložny a vybudoval v nepatrném městečku nákladný dobročinný ústav s nemocnicí, kde léčil po všechna léta bezplatně, s opatrnou a chorobincem. Peníze na stavbu získal uspořádáním loterie a od četných příznivců, jež nacházel pro své humánní snahy. Tím vším prospěl Riess hospodářsky chudému a opomíjenému kraji.

V r. 1866 zažádal o poštovní úřad pro Novou Říši. Jako poštmistr poznal ubohou existenci venkovských poštovních zaměstnanců, zejména zřízenců a jejich kritický stav za nemoci, úrazu a ve stáří. Dospěl k názoru, že jedině svépomocí lze za daných poměrů dosáhnouti nápravy. Jeho organizační schopnosti projevíly se záhy tou měrou, že se odvážil přes všechnu nepřízeň c.k. místodržitelství v Brně r. 1872 založit Spolek moravsko-slezských poštmistrů, v jehož čele brzy stanul jako prezident, jímž zůstal až do své smrti. Chtěje pomoci těm nejubožejším ze všech, uspořádal v r. 1876 první a o deset let později druhou věcnou loterii s losy po 26 krejcarech, jež rozeslal poštovním úřadům v celém Rakousku k rozprodeji. Přes 3.000 výherních předmětů sešlo se tehdy v Nové Říši, kdež uspořádána výstava a kde za úředního dozoru proveden tah losů. Čistý výtěžek přes 36.000 zlatých byla v tehdejší době zajisté úctyhodná suma, jíž použil Riess k založení podpůrných stavovských fondů. Neméně významnou byla však i mravní složka originální Riessovy akce: podnikl neobyčejnou měrou stavovskou solidaritu poštovních zaměstnanců různých rakouských zemí. Stav, jehož význam a důležitost byly všeobecně uznávány, začal se za svobodnější éry domáhati spravedlivého podílu na výnosu státního hospodářství.

Neúmorná humánní činnosti Riessova, v níž byl účinně podporován chotí Florou, získala mu v širokých kruzích popularitu a obdiv. Jeho úžasná pracovní energie se nelekala úkolů sebetěžších. Jeho optimismus zdolával nesčetné překážky – nikoli v poslední řadě kvůli pověstné rakouské byrokracie. Nevyčerpatelný humor a dobrá mysl razily mu cestu k úspěchu. Vynikající měrou se zasloužil o zřízení penzijního spolku poštmistrů, jehož byl viceprezidentem. Všechny poštmistrovské spolky rakouských zemí jmenovaly ho svým čestným členem. Na generálním shromáždění v červnu 1891 v Brně vzdány byly otci Riessovi hold a vděčný dík stavu za cílevědomou práci, vykonávanou s mladistvým nadšením po celé čtvrtstoletí pro dobro všech poštovních zaměstnanců.

Skvělé vlastnosti Riessovy byly oceněny i v lékařských kruzích: byl předsedou dačického, čestným členem znojenského a funkcionářem jihlavského lékařského spolku. Za svoje blahodárné působení odměněn byl Riess zlatým záslužným křížem s korunou.

Za služby prokázané Nové Říši v době delší čtyř desítiletí, jakož i za obětavé léčení v epidemii cholery byl jmenován čestným občanem Nové Říše i jiných obcí.

Přes všechny tyto pocty a uznání Riess zůstal vždy skromný a nenáročný. Byl si vědom toho, že vyšel z lidu, pro jehož dobro bilo jeho statečné srdce. Zemřel 22. dubna 1893. Ohromný zástup lidu z Nové Říše a dalekého okolí doprovázel Marcelína Riese na jeho poslední cestě.

Josef M. Sedlák

P Í S E Ň O M A R C E L Í N U

Kde závanem minulého století

Kde závanem minulého století
ke mně hovoří jejich obraz
v neslyšném doteku paprsků
očí dávno vyhaslých odraz,

z čistých tónů kláves cembala
píseň jejich mládí mi zní
a v tichém šepotu umklých rtů
promlouvá idyla zapadlých dní,

v jemně odstíněné hře
poletujících světél a stínů

vnímám někdejších životů jas,
smutek osamění i usmířenou vinu,

v zavanutí vůní uvadlých květů
fialek, prvosenek a sedmikrás
z hlubin vzdálených let mi vzbývá jejich den,
který v červáncích západu dávno již zhas:

nyní však rozkvetl v duši mé
a já poznal jejich touhu milovat a žít,
kterou z niter dávno vychladlých
vroucí mi vyzařuje cit

pozdravem uplynulého času,
jenž tichým přívalem slastí a hoří
u mého zašuměl břehu
a jakoby ze sna se nyní noří.

Setba

Dálno tomu, co jsem tě poznal.
Rci jen, proč právě nyní tvůj hled
jak slunce duši mou pozdravil
a zahnal z obzoru mračno bled?

Proč právě nyní jsi přišel
a slovem vlídným mne vyzval, ó Marceli,
bychom ruku v ruce
v propast věku tvého se vraceli?

Proč právě tam, kde nitro svírá
nepochopitelných záhad křeč,
jak pravda prostá a jasná
z hloubky staletí je tvá řeč?

Proč právě tam, kde pohnutím a steskem
hlas chvějící zajíká se,
srdce tvé konejšivě hovoří
v čisté, nepoznané kráse?

Hle, jak dlouho jsem bloudil
a mluvil se sebou do únavy sám,
nyní jak by se rozsvětlil a zahlaholil,
slavné Te Deum když při vzkříšení zazní, chrám!

A jak za nocí bezesných po známých stezkách
s tebou jsem putoval, ó Marceli,
v půdu mé duše ruce tvé
símě lásky k domovu zasely...

Jinoch

Povězme věrně, co známo nám,
neboť už dosti dlouho byl zapomenut a v stínu,
pochodeň blahé paměti rozžehnem
Riessovi Marcelínu.

Narozen v Bílovci na Slezské z rodiny tkalce,
od dětství slýchal naříkat píseň stavu.
Nedaly spoutat se sny mladistvé,
vylétly z domova bíti se za chudých chléb, slávu...

Matička křížek ti dala na cestu, svoje požehnání,
otec přidal z almárky několik zlatých.
Tak vydal ses do světa najít svou komůrku
stěn holých, nikdy nevyhřátých.

S ní srdce však tlouklo vždy zanícené, vřelé.
V ohni zápasu duch tvůj rostl do výše, hloubky, synu,
a když poznals cenu lidského života,
zvolil jsi studovat medicínu.

Vnímavý medik se horlivě učil,
jak zdraví navracet lidem v znamení Pána.
Tisíce otázek v duši odpověď hledalo,
v nich tajemství věků se skrývala nepřebnaná.

Uzdravenou matku dětem vrátit, otce živitele,
choré vyléčit dítě, do rukou šťastné matky je klást,

stát na stráž lidského zdraví, zhoubné epidemii čelit:
toť cíl tvého snažení, života smysl a slast!

Revoluce 1848

V tom bouřlivém roce zanikly zbytky poddanství a robot,
selského lidu dávná bolest, tíž.

Zraky odevšad upíraly se k říšskému sněmu,
jemuž útulek v zámku svém poskytla Kroměříž,

odkud nová ústava nový život
do našich zemí měla vnést:
bujné vzešlo osení s tolika nadějemi zaseté,
svobodné práci venkova navždy buď čest!

Ze všech stran ozývaly se
jaré výkřiky mládí,
vždyť praporem revoluce
studenti vždycky mávali rádi

a tam, kde se lámou
věky ukuté okovy,
člověk ujařmený
z tisíce hrdel vám odpoví.

To svěží vítr svobody
končinami našimi vane
a strhující síla vpřed žene
zástupy rozjásané...

Po úspěšných zkouškách opustil Marcelín hlavní město říšské,
kde v základech zachvěl se rakouský stát –
po dlouhém útisku rovnost, volnost a bratrství
zárukou blaha obecného měly se stát.

Cestou domů v Olomouc zavítal,
která v očekávání příštích událostí
dostaveníčkem se stala přemnohých,
zblízka i z dále přibylých hostí.

Tehdy na útěku z revoluční Vídně
Ferdinand Dobrotivý s chotí Marií Annou
vděčně přijímali projevy oddanosti,
jichž se jim hojně dostalo za jízdy Hanou.

Terezskou branou vjížděli v město hradbami sevřené,
jež o dávné slávě své snilo
a které nyní za hlaholu zvonů a dělostřeleckých salv
v záři císařského sídla náhle se probudilo.

Vítajícím je zástupům vlídně mávali
císařští manželé ze své ekvipáže
a s úsměvem pohlíželi, jak koně vypřáhly
a samy se zmocnily dvorního kočáru silné hanácké paže,

aby za bouře jásotu a nadšení vůz bral se vpřed
k arcibiskupské residenci přeplněnými ulicemi.
Tu pod tíhou koruny své po útrapách posledních dnů
zhluboka si oddychl vladař rakouských zemí...

Když pak po týdnech vyhlášena z Olomouce
neduživého mocnáře abdikace,
smyslem diagnostika jsi usoudil, Marcelíne,
že vleklá nemoc státního organismu nebude probíhat hladce,

neboť rádcové nového císaře
zneužijí jeho mladistvých let,
aby ve sféře pletich a intrik
složitě poměry říšské nemohly ozdravět,

aby rukama ochotných přísluhovačů
dvorská kamarila
neblahé sítě pomluv a záští
bez ostychu sila,

aby v přepychu okázalých slavností,
v pomíjejícím lesku etiket
zapomínali ti, kteří vládnou,
čím trpí národové, čím chřadne svět.

A zatím co svědomí státníků

bezstarostně spalo,
vlastní tvé strádání, Marcelíne,
v utrpení lidu žalovalo.

Prismatem bídy jsi poznal
v patření revolučních cílů, těch oslnivých met,
že lidstvo nemůže zastavit se,
nemůže dát se na cestu zpět.

Poněvadž nezhojené rány minulosti
vyvolávají vždy znova kritický stav,
je třeba konečně přistoupit
k řešení sociálních a národních práv,

aby se život každé země
bez všeho útlaku rozvíjel –
dějinný podklad toho však
v habsburském soustátí popřen byl žel!

Proto tam, kde občané
na každém kroku jsou střeženi,
ponenáhlu se mění stát
v jediné dočasné vězení,

dokavad pobouřenému lidu
nezprotiví se všechna ta péče,
až nakonec bastilu policejního slídlství
prudkým rozmachem zteče...

Nechť srdce všech poctivých lidí
svobodně všude ve světě bijí:
stejně uprostřed Evropy
jak v poslední černošské kolonii!

Svatba

Krátká návštěva starobylého města
měla pro Marcelína význam netušený:
osud jeho měl naplnit se
v nenadálém setkání ženy.

Tu poznal v přátelském ovzduší Floru,
dcerku počestného truhláře, mistra biedermeierského stylu,
jejíž rozšafnost a schopnosti slibovaly
v budoucnosti prospět i jeho dílu.

Mladí lidé vytušili záhy, že mají si co říci.
Samorostlé dívky živé vyprávění
poučilo Slezana o zvycích svérázného lidu,
o hlučném veselí, když hanácký sedlák se žení,

o dožaté, již Květa poznala
s krásou hanáckého kroje v Kojatíně
s veselými zpěvy a ladnými tanci
o hojném jídle i dobrém víně.

Na moresy do Chropyně
dívka z Kojetína zajela si,
aby v království Ječmínkově
na staré vzpomněla časy.

Nyní se zamyslila nad tím,
svět jak se neustále mění:
i její rodné město je dokladem toho,
miniaturní obraz toho velikého dění,

na něž z náměstí patří sousoší Nejsvětější Trojice
a jemuž radniční orloj odbíjí čas –
jak nepřetržitě tok událostí plyne, cítíme sami,
vždyť puls života bije v každém z nás!

S vnímavou myslí si oživilo zbožnost předků,
když navštívili nejeden památný chrám,
kde v tremolu dávných zpěvů a modliteb
utichl ruch ulic, zmizel přelud a klam.

Pak odjel Marcelín se slibem,
že vrátí se za nedlouho...
Ani v ovzduší lásky domova
nedalas mu však zapomenouti, ó touho,

a kdykoli vzpomněl si,
vždy se mu zjevily ty tváře rozjásané,
z nichž životní pohoda
jarním větérkem vane.

A kytička, kterou Floře na polštáři
vykouzlil její křížkový steh,
přinášela v její dívčí zákoutí
vůni májových snů i horoucí vzdech,

melodie pak, jimiž jí z cembala
v tónech harfy tiše zněly tklivé písně Schubertovy,
nikomu, kromě vlastního srdce,
zamilované stesk cudný nevypráví...

Splnil Marcelín, co slíbil.
Aby potěšil milenou dívku i sebe,
spolu na Svatý Kopeček vydali se,
v srdci jas jarního nebe.

Když míjeli klášter Hradisko,
připomněla mu Flora jeho minulé děje
a s důvěřivou naivitou se otázala,
v jaké neznámo krok jejich do roka neuspěje?

V její blízkosti cítil mladý muž,
jak je mu blízka duše Hané
a v duchu zdravil širé lány,
spořádané vesničky i bujné koně vrané...

Na výšině před kostelem
ukázala mu v dalekém okruhu žírná pole,
z nichž v sluneční záři se odrážela
hanácká metropole.

Tu kaskády jejich slov
v jeho nitru se rozšuměly
a bylo mu, jako by všechny struny
písní jara se rozezněly.

Z očí dívky vyzařovala touha a něha,

kde ze zraku nemocných život učil ho číst úzkost a žal.
To vše ho lákalo, by nezmeškal
a osud svůj z jejích rukou odhodlaně vzal.

Dříve však uposlechl vnitřního hlasu,
aby jí nastínil obraz situace,
až pevným krokem půjde za vytčeným cílem
a mnozí svoje blaho očekávati budou od jeho práce.

S omezením osobního života
jeho poslání ukládá mu svého druhu apoštolát,
v němž značnou měrou se musí
trpícím bližnímu obětovat.

Sám poznal chudobu, vždyť vyšel z ní,
která též jednou je z pohnutek, proč léčí.
Ni nevděk, ni křivda neodvrátí ho od toho,
do služeb lidu dát všecku svou péči...

Třeba však také potěšit a povzbudit tam,
kde nemoc ochromí síly. Zda nezáleží tu mnoho na víře?
Proto lékař léčí i choré na duši
a sám bere si příklad z dobrého Pastýře.

Nyní přiznal se Marcelín Floře,
svými dary ducha že plně ho zaujala.
Nechť však uváží, že v povolání
mohou ho ohrozit tuberkulóza, tyfus i spála

a že bude muset nejen s nemocí,
ale i s nevědomostí a předsudky bojovat
a často sám bude odkázán na pomoc toho,
kdo ho má opravdu rád,

vždyť v prostředí nelásky i vzněty ušlechtilé
bezmocné jsou a nic nezmožou,
kde narážejí na čiré sobectví
nebo dokonce na vůli zlou...

Proto jí ponechává dosti času,
by svobodně mohla rozhodnout se,

chce-li za ním na venkov odejít
z místa tolik jí milého, z rodné Olomouce.

Umkl Marcelín. Jako by pomoc hledala,
dívka štkajíc k němu se přivinula. Tu v tichém šumění boru
uslyšel šepot jejího vyznání
a s vroucností políbil navždy svou Floru.

Byli šťastni v souzvuku srdcí svých
a odešli tam, kde sídlí v chrámu lidských životů Pán:
za dobré i zlé, jež na ně čeká,
Jemu dík neskonalý buď vzdán!

Vešli do svatyně, kde před obrazem
Neposkvrněné, Svaté
jasně vzplanuly svíce jejich lásky
dosud nerozžaté...

Netrvalo dlouho, kdy za souhlasu všech
svatbu slavili v měsíci máji
v blaženém vědomí, že přeušlechtilé manželství
vštípeno bylo hned v ráji.

Ruce jejich štolou pan farář spojil
v staroslavném chrámě svatého Mořice.
K slzám dojati rodiče snoubenců,
v mysterium posvátných obřadů se noříce,

požehnání nebes pro děti své
ve vroucí modlitbě si vyprosili,
by pro chválu Boží a blaho bližních
v bohabojné snaze spojily se jejich síly...

Vesele bylo svatebčanům doma za přípitků:
okouzlen půvaby nevěsty ženich se všemi žertoval při plné míse,
pak s radostnou myslí pěli a neopomněli pochválit ani hospodyni,
jejímuž koláči svatebnímu všichni divili se.

Povídá starý Riess Kvasnicovi: Těší mne,
jaké v tvé dcerce můj Marcelínek našel zalíbení.
Do práce vždycky jak oheň,

v stejném zápalu nyní se žení.

Tak v přítomnosti svých drahých
novomanželé dali marnému světu vale,
by s večerem srdce všech, mladých i starých,
v jarém tempu valčíku se rozplesala na domácím bále...

Zasvěcení

Bud' pozdraven den, kdy zavítals poprvé v Novou Říši:
Příchozímu věže chrámové ti kynuly v dál.
V jarním slunci se vzhlížely lesy, vody i stráně.
Tehdy jsi navždy svůj osud s novým domovem spjal.

Svoji bránu ti otevřel památný klášter,
tu uzřels obrazy mistrů, iniciálky starých knih.
Vergilius, jenž kdysi chválu venkova pěl,
v paměti tvé ožil. Latinským veršem tu vítal tě mnich.

V chrámu Páně před svatostánkem
Boha jsi prosil, by požehnal tvé dílo,
bratrů Roberta, Felixe doktora, jsi vzpomněl, otce, sester i matky,
jejíž srdce pro všechny v odříkání bilo.

Den svatební teď na mysli zatanul ti:
co nyní děláš, milá moje ženo?
Je smutno bez tebe, co nevidět však
bude všecko pro tvůj pobyt připraveno.

A když svoji práci v úmyslu zbožném jsi bližnímu zasvětil,
ze svatyně skvostné jsi vyšel, na prostranné náměstí se dal,
vlídně jsi mimojdoucí zdravil a radost pocítil v duši,
jak vesele ve výši skřivánek zazpíval.

Sem uvedl jsi z Olomouce svoji Floru,
byste spolu milovali Vrchoviny vlnící se lán.
Boží příroda vám ukázala krásu zátiší svých,
dobrý lid své srdce otevřel vám dokořán...

Lékař

Znalému světa nebylo ti těžko
brzo vžít se v svoji roli,
bystrým smyslem, jemným citem
vytušil jsi záhy, koho kde co bolí.

Složitost dění naučil ses chápat,
jako lékař viděls všude víc a dál:
pod kvetoucí tváří postřehl jsi vleklé umírání,
jehož milující ani v snu se nenadál.

Cestou necestou jsi klusal na oslátku plání, údolím,
třeba byla nepohoda, bláto, zima, noc:
svatým příkazem ti bylo vždycky
ošetřiti pacienty, zavčas poskytnout jim svou pomoc.

Jak bys nerozuměl duši chudých,
jejichž bídu od malička znáš?
Ruku potřásl jsi ubožáku, který hledal drobný peníz:
„Pomodli se za mne Otčenáš!“

V boji s choleroou svůj život dal jsi v sázku,
na smrt patřil zblízka pevný tvůj hled.
Zkušený praktik ocenit jsi uměl
poslední objev lékařských věd.

Vždy připraven, když polnice zněla,
nedbals ni nákazy, ni nebezpečí.
Jak pravý muž pohotov všude jsi stál,
kde bylo třeba sílu vyzkoušet v utkání, seči.

Lidumil

Tehdy na Vrchovině, zanedbané a chudé,
plán neslýchaný jsi pojal, smělý:
aby choří v Nové Říši nemocnici,
přestárlí útulek a opatrovnu měli.

Jistou rukou otěže jsi třímal svého odhodlání

a pevné základy kladl velikého díla,
žádnou překážkou zastrašit ses nedal.
Rci, kde zrodila se svatého zápalu síla?

Tribun lidu jsi u mocných dovedl probudit zájem,
ve velkém stylu pořádals akce dobročinné,
tisíce listů jménem svých chudých jsi za nocí psal
a tisíce soucitných srdcí našel, Marcelíne.

Pak pozemek vybrals, koupil a stavbu jsi řídil,
starostlivé tvé oko nad všemi pracemi bdělo:
s truhláři a zedníky denní úkol projednals dřív,
než první pacient přišel a než se rozednilo.

Sám v stanovy spolkové závazek čestný jsi vložil,
že v nemocnici vždy budeš sloužit bez náhrady.
Pečeť ducha svého vtiskls šlechtnému podnikání,
které rostlo bez rozmíšek, vády.

Rozjásal se zvonek z vížky nad ústavní kaplí,
po okolí zvěst se šíří o dokončení bíla bohumilého.
Z Prahy přišly ošetřovat nemocné a opatrovat dítky
sestřičky Karla Boromejského.

Hospodář

Z oharku na seně, chlapec ježž odhodil,
ohýnek zlověstný vyskočil a stodola vzplála v mžiku:
v bouřlivém větru požár uchvátil stáje i stavení,
mezi ohroženými šíře zlou paniku.

V boji s dravým živlem Marcelín tehdy mimoděk zaletěl myšlenkou
v dávnou minulost k svému patronu,
který před zhoubným požárem zachránil
svoje biskupské sídlo, město Ankonu.

S námahou nadlidskou oheň byl konečně zdolán,
do noci však valil se k obloze temný dým.
Tehdy postižených ses ujal, chléb a přístřeší jim sháněl,
s lidmi dobrými nablízku v dáli pomáhals stavěti nebohým.

Překonat lhostejnost, zburcovat lidi soucitné
vyžadovalo vypětí všech sil –
proto sobě rovné jsi hledal,
bys pro splnění šlechetného díla kol sebe je soustředil.

Pamětliv těchto hrůz toho jsi dbal,
by městečko napříště nepadlo v oběť plamenům:
sbor hasičů dal jsi mu, jej vyzbrojil,
by bezpečen člověk byl, zvíře i dům,

by milá obec tvá vzkvétala
a radostně pohlédla v svět,
měls péči o její výstavbu,
spořádané roucho a čistý vzhled.

O zřízení vodovodu proto staral ses usilovně,
by pitné a užitkové vody byl dostatek.
Společnou snahou a prací zkrášlí,
zvelebí se každý domek, chaloupka i statek.

Kouzlo bytosti a úspěchy tvé
snadno jiné přesvědčily,
že s důvěrou v tebe šli vpřed
a svorně brali se k cíli,

neboť všichni věděli, že práce,
které se chopíš, jistě se zdaří.
Po dvaceti krejcarech u sousedů jsi vybral
a to byli vzájemné záložny první akcionáři,

které váhou své osobnosti
získávals mezi občany důvěru:
ochotně pomáhala jim v peněžních nesnázích
s výhodnými podmínkami úvěrů.

Aby mrtví víc klidu a živí hygieny měli,
za obcí nový jsi založil posvátný sad,
kde i ty jednou budeš s Florou, až Pán Bůh pokyne,
v náručí země milené spočívat...

Stále hlouběji zasahovala
blahodárná činnost tvá,
život chudých vesniček Vysočiny
v širém okruhu pozvedla.

Čestným občanem Nové Říše i jiných obcí pro zásluhy tě jmenovali,
miloval a vážil si svého Riese dobrý horácký lid.
S prací let přibývalo, v ohni mladistvém srdce tvé
pro dobro bližních neustávalo však bít.

Sám hospodář bezdětný v dům svůj jsi neteře uvedl,
dva sirotky malé: tichou Sofinku a temperamentní Emu,
když jejich rodiče v šestašedesátém
v Bílovci na Slezské umřeli na cholera.

Příklad sv. Františka

Ubližuje-li člověk zvířatům,
vodu v studni života sám si kalí.
Příklad všem dal nám svatý František,
bychom po pokorně následovali.

Nejen lid, ale i ptactvo nebeské
získával vřelostí srdce, prostou výmluvností:
jak s rovnými s ním hovoří
a láskou prohřátým slovem je hostí,

že byli jako bez sebe
ti opeřenci milí,
co svět světem byl,
nikdy nic podobného nezažili.

Kde jiní v přírodu se vydávali
se zjevným úmyslem kořistit,
František tiše vstupuje v její chrám
a jeho kročeje vede zbožný cit.

Zdraví všecky tvory jak bratry své,
kteří mu o lásce Boží svědčí,
sám pak na prahu nesmírné svatyně

modlitbu díků šeptaje, klečí.

Hluboký soucit měl svatý z Assisi
s veškerým světa stvořením,
nebál se ani šelmy lačné krve,
v Gubbiu spřátelil se i s vlkem zlým,

který v širém okolí
po léta páchal jen škodu
a jež ochočeného – jak všichni užasli! –
zřeli teď v světcově doprovodu.

Dary ducha, pokorou, mírností
Boží člověk krotil hněvu pud dravý.
Jimi ovládal i v dobách pozdějších
jednotlivce, ba celé davy...

V jeho šlépějích i ty jsi kráčel, Marcelíne,
maje čtvernohé přátele upřímně rád,
s nimiž odedávna náš život
nerozlučně je spjat.

Tvoji oři rádi pospíchali s tebou
za slunce i mrazu, závějí
všude tam, kde nemocní
očekávali tě s tesknou nadějí.

Myšlenku ochrany zvířat jsi šířil v svém okolí,
lidsky by jednali lidé se zvířaty domácími,
odpočinku jim dopřáli po práci
a nedali trpět jim hladu ni zimy,

jak zaslouží si čtvernohý přítel
a dávný člověka druh,
jemuž věrně od věků slouží
a kterého zapřahá do vozu, v pluh,

jenž aby pracoval pro něj a živil jej,
samým Stvořitelem byl mu dán,
s nímž proto vlídně zacházej
všech tvorů na této zemi pán.

Těž pro hladové ptactvo v zimě
zrní vždy bylo u tebe dost
a na tvůj dvorek i římsu okna
přilétal mnohý zahradní i lesní host.

Tak duše tvá, bojem a strádáním předků
sladěná v podivuhodné harmonii,
cítila se všemi, kteří na této zemi,
trpí a bojují, umírají, žijí.

Rozuměls záblesku důvěry, který vyšlehl
z oka psa, telátka, ovce i koně,
že jsi neváhal vykonat,
co v silách tvých bylo, pro ně,

kteřá ostražitostí, silou a věrností,
mlékem, masem i vlnou
cenu svého života platí člověku
bez reptání plnou.

Srovnávals v mysli své, Marcelíne,
jak vedeno instinktem nikdy nezhradí zvíře,
člověk však, zlými náklonnostmi pužen,
jedná někdy, že nepodobno víře.

Přemýšlels, zda ono nevyslovitelné,
jež promlouvá z tváře němé,
ze srdce citlivého jednou
všecku tvrdost a nelásku nevyžene?

Sledovals, jak v mateřské lásce zvířat
statečnost i oběť zároveň se tají
a kolik tajemného je ukryto
v tisícileté zvířecí báji,

by každý z nás, jenž myšlenkou vládne
a jehož předností je nezkažený cit,
pravou moudrost jedenkrát poznal
a mohl v Boží lásce veškeré stvoření mít:

Vždyť příroda, rozkvetlá v kráse své,
je jako svíce na oltáři Nekonečného...
Zda neoslavují od věčnosti hvězdy,
rozsvícené v nebesa, Tvůrce svého?

Poštovský pán

Poštu s poštmistrem Riessem bude mít městečko,
novina velká se po okolí šíří,
v roce, kdy Prajzové proudem Moravou
na Vídeň míří.

Vpravdě jsi poštu, později telegraf založil,
bys zapojil městys v rušnější dění,
neboť chtěls přiblížit člověka člověku
a venkov vytrhnout z osamění.

Zvuk poštovské trubky ti tenkrát za noci zazněl
/útulno bylo u kamen, venku vichr a mráz/,
jak pomoci lidem těm od pošty
myšlenky hlavou ti letěly vráz.

V kvílení větru jede, jede poštovský panáček,
za bouře jede, jede poštovský pán...
Co se ti v srdci ozvalo, Marceli?
Kde páky nasadit, aby ubožák nebyl v zoufalství hnán?

S ženou a dětmi by nestrádal
pošťáček ze Zlámané Lhoty,
by netrpěl bídu a hlad,
brašnu svou dostal a pevné do bláta boty!

Podvyživená těla z praxe jsi znal,
i duši chuďasa z lékařských zповědí.
Lidské třeba burcovat svědomí.
Nechť ti, již moc mají, to všecko také se dovědí!

Rychle roznáší zprávy pošta a telegraf,
pomozme ihned pošťáckému lidu:
Půjde-li pevně v jednotném šiku,

musí zapudit nedostatek a bídu!

Organizátor

S energií sobě vlastní podjal ses úkolu,
poštmistry moravsko – slezské organizovat,
jejich prapor nést, bránit
a každou oběť podstoupit ochotně, rád.

Jsa zvyklý od píky začít,
stále hladných ujal ses aspirantů a listonošů,
abys poznal, co je to potýkat se
za několik víc grošů.

Pak zakládals pomocné, podpůrné fondy
a také pensijní spolek,
aby staří pošťáci po shonu životním
chléb s kůrkou alespoň měli, v neděli vdolek.

Na ministerstvu jsi našel nejen lid dobré vůle,
ale tmu též pod svícnem, dvorní rady zkosnatělé.
Ničím však zmásti se nedaly smysly tvé,
zvyklé zápasu, prozíravé a bdělé.

Diplomat jasného rozumu, jadrného vtipu
dokázals přemoci byrokrata
a skvěle obhájit i práva bezmocných,
nedotknutelná, svatá.

A jak ses odevšad rozhlížel
pošťáckém po obzoru,
viděls, co práce třeba je vykonat,
víra tvá se však nebojí přenést i horu!

Z dob, kdy budovals v Říši nemocnici,
v paměti dobré jsi choval paní Lotynku,
kterou i nyní jsi pozval,
aby ti v práci tvé pomohla trošinku.

Vánoční intermezzo

Ach, pošťáčku, zdali víš,
jaké vzbudils všude sympatie,
jak tvá práce, která slouží všechněm bez rozdílu,
v srdci lidu, byť i neuvědoměle, žije?

V den předvánoční co znamená
jasný hlas trubky postilióna?
Dáreček z dálky duše věrné přiváží,
ještě maličko a pod stromečkem je doma!

O Štědrém dnu zvoneček lásky
nespočetným zvoní,
hořkou slzu jen dívenka z pošty
z přemíry roboty roní.

Hle, lavina zásilek na poštách,
kdo ještě se diví?
Z úctů a rekomand, vánočních balíčků
dřív nebo později každý na poště zešediví.

Ještě se pomodli, dítě mé,
uzříš už za malou chvíli,
co krásného tobě posílá
Ježíšek milý.

Za mše půlnoční v chrámech se rozléhá
dávný jásot pastýřů z Betléma.
V tiché tremolo opuštěných a znavených
slzou vzpomínky skane Boží láska vtělená...

Triumf solidarity

Co nedokázaly snahy tvé, rozprostřené v organizační síť?
Hlas tvůj, který se ozval v Nové Říši,
přes hranice zemí oddaní druhové tvoji
v stavovském zanícení slyší.

Umění tvé, toť božský dar,
jenž poutá zájmy, nikdy nerozdvojí!

Odedávna pošta a doprava
člověka s člověkem na zemi pojí.

Znaje všech bolest všem pomoci jsi chtěl.
Lidská srdce jsi volal jejich vlastním jménem:
vděčně se tobě ozývala
a na radostnou výzvu odpovídala zpěvem.

Z neznámého městečka Vrchoviny
rozehráls struny věčné loterie,
jež od Krkonoš přes Alpy zněly
až po slunný břeh Adrie...

Album svých světců, kamenných památek
posílá hradčanský svatý Vít,
kytičku protěže za klobouk
strmý štít Dolomit.

Tu pravý český med,
dárce je Soběslav,
láhev tokajského z Prešpurka
poštácký oslaví stav.

Praktické výhry: mísy, příbory, lampy a koberce –
všecko je vítané, nic se nevyhostí.
Cenné jsou knihy, sošky a obrazy –
i ty darují většinou lidé nezámožní, prostí.

Aj, tu oplatky a porcelán
ze slavných Karlových Var,
které všem zaměstnancům
hojný přejí zdar.

Z Jihlavy dobré jsou kuba a viržinky,
menfis, též tabák do otcovy fajfčíčky:
ve vonných obláčcích kouře vzhlížet se bude
poštáček maličký.

Viz obraz údolí Vrchoviny,
toť Chrudimky lesní partie,
hned vedle ze Smetanovy Litomyšle

mistrovy vybrané árie.

Z Kolína spanilý balíček
cukrovinek a čokolády,
neboť i na poštách mlsné jazýčky
telefonní hovor si osladí rády.

Brněnské sukno je proslulé
a mladí rádi se strojí –
jistě se hodí všem kategoriím.
Jaká to autorita: pošt mistr se šavlí v stejnokroji!

Chvalitebné je, že pamatují na ty,
kteří vozí miliony:
slivovice z Valašska v zimě zahřeje
zkřehlé postilióny.

Krystaly minerálů jak září!
I poštácký vzkvétej vždy luh!
Originální vzpomínka z Duchcova
se starým hornickým Zdař Bůh!

Tu šustí pravé hedvábí
tyrolského Rovereta,
v svatebním rouše dceruška pana pošt mistra
zaskví se příštího léta.

Sošku Panny Marie zasílá
poštácká rodina z posvátného Hostýnka
a modlí se, aby se zdařila
naše humánní lotynka.

Ementál hle: setkal se s eidamem, oštěpky, brynzou.
co tu je alpských slovanských sýrů,
jako by obloha samotných velehor
v jasnější budoucnost chtěla posílit víru.

Zvláštní příspěvek z Telče:
spojení velkého s malým, což značí jízdní kolo.
Tam vidíš zas ze sousední Třeště
hračky a zápalky firmy Solo.

Modelem huti nás překvapil
ostravský inženýr, dělník,
svým královským nápojem
staroslavný Mělník.

Milovníka umění potěší Mozartův reliéf ze Salcburka
i olejomalba starého kostela z Jemnice.
Nebude jednou vzácnou rodinnou památkou
zlatý dukát z Kremnice?

To bude skvělá výhra:
z Turnova sbírka ametystů, granátů, topasů!
Listonošům zavoní z Olomouce
bedýnka syrečků, hanáckých klobásů.

Pro slávu pošt a telegrafů,
zvelebení mezinárodního spoje
Plzeň přispívá soudkem
svého chvalně známého prazdroje.

Ach, z rodného Bílovce knoflíky kovové, nitěné,
šátky a pokrývky z milé Opavy!
Štědré Znojmo vůz okurek,
kam budem chtít, nám dopraví.

Pořadatel nestačí na všechny dotazy,
po lotynce poptávky zdvořilé.
Tu máme zas boty a rukavice z Prahy,
z Šumperka punčochy, cíchy a košile.

Z Českých Budějovic zaujala
tužek série celá.
Kde najdem mezi našinci
mistra hry tohoto violoncella?

Nad Betlémem z Třebíče
rodinka o Štědrém večeru zbožně zadumá se,
Boží dítě až ji navštíví
v prosté své kráse.

Perníky z Pardubic v úžase pohlíží
na perly, vázy a poháry z Jablonce,
zatímco muzikanti hrají pošťákům
slavnostní fanfáry, kadence.

Ohnivý mok z Opatije
a rybičky Jaderského moře
zmírnit též mají
to pošťácké hoře.

Na šťastné výherce čeká
více než tři tisíce darů,
proto letmo jen mohli jsme pohlédnout
pošťáckého do bazaru.

Tolik se jich nakupilo
z odlehlých míst monarchie,
z měst i vesnic, horských koutů,
dodnes vlk kde v lesích vyje.

Losy po dvaceti pěti krejcarech
vynesly čistých třicet šest tisíc zlatých, ba více,
tah v Nové Říši byl a toho dne
jak slunce zářilo Marcelínovo líce.

Rozený strateg dokázal zmobilizovat všechny síly,
a když jitro se rozbřesklo po temné noci,
vítězem se svou pošťáckou divizí
byl otec Riess, průkopník svépomoci.

To byla slavná pošťácká loterie,
jejíž úspěch roznítil stavovský život družný, pospolitý:
z ideje sociální nečekaně vzplál
triumf solidarity.

Intermezzo s postiliónem

Z dálky se ozývá
signál postilióna,
od Karpat se nese až tam v dálku,

kde své vody sbírá Rhona.

V samotách stejně jak před branami měst,
v horském terénu koňům přidává obroku,
mocněji hlaholí jeho trubka,
v úskalí podél vodních toků.

S ohnivým ořem závodit nechce,
od věků svoji má určenou dráhu,
kterou poctivě vykoná,
než dojde k jeho cestě poslední, neodvratnému pádu.

Mladá Boleslav dlouho ještě nechrlila svých aut,
a přece na cestách čilý byl ruch,
neboť i tehdy svět lákal svou krásou
a v poštovských vozech družný vládl duch.

Světové události tu řešili,
patříce v Alpách na věčný sníh,
v nitru skladatelů příští melodie se rodily,
básně pocitů z hlubokých tich.

Zatím co bílé obláčky
klidně na jarním nebi plují,
budoucí osud svůj hoch s dívkou
v dostavníku kují.

V něm tovaryš dává se
do světa širého na zkušenou.
Když vystoupila z něho,
svět zatřásl se pod ní, starou ženou.

I ve věrném oku poštovního koně
azurové oblohy záře se zrcadlí.
Zda z jeho posledních zákmitů
v pohnutí naše duše se nezachví?

Hold stavu

Drahně let řídils poštácký koráb,

v nebezpečí vždy našels dobré naděje mys,
všichni měli tě pro bodrost, odvahu rádi,
vším byl mužstvu na lodi kormidelník Riess.

Odevšad z Moravy, rodného Slezska,
stejně jak z bratrských Čech,
mocnou oporu v tvé vůdcovské vloze
ušlechtilý měl pošťácký cech.

Čtvrt století bojů za lepší příští,
čtvrt století útěch, rad, hledání cest.
K jubileu tvému zdaleka věrní tvoji v Brně nastupují,
projeviti spolkovému presidentu vděčnost, lásku a čest!

Co zažil jsi útrap za tu dobu pro dobro stavu,
jsa bleskosvodem zloby a příkoří!
Nyní svůj hold tobě přinášejí
spolky předlitevských zemí od Haliče až po Přímoří.

Domluvila. Vtom zaburácelo sálem: Ať žije otec Riess!
A jak z jedněch úst hřmí ze všech stran: Živio, Marcellinus! Vivat!
Tehdy přemožen pohnutím usedls, bohatýr,
a hlava tvoje sklání se popelavá sivá.

Kolik zápasů v ní se již odehrálo,
kolik bolestí cizích jsi pohotově rukama svýma sňal!
Teď stařeček nemocný, v zarosených očích dík,
dále pracovat za všechny, pokud síly stačí, jsi sliboval...

Za tvé životní dílo, bližnímu zasvěcené,
sám císař tobě udělil zlatý záslužný kříž –
tvoje srdce však bilo vždy jen pro lid,
s ním spělo dál, s ním toužilo výš!

Poštovní tajemství

/Panu MUDr. Karlu Bačíkovi/

Okresní hejtman Molínek,
který v Dačicích kdysi úřadoval,

povinnosti zeměpanské
nikdy ne příliš k srdci sobě bral.

Raději v pole zašel si
na koroptve a na zajíčka –
s přáteli zítra hon oslaví se
a urgencye z místodržitelství ať počká do pozítřka.

Kdo by z ní starost si dělal?
Z personálu nikdo ani slovíčko, ani hles:
důležitější než všechny urgencye z Brna
je slavný náš lovecký ples!

Všemocnému vicepresidentu Januškovi
tentokrát z toho krev vzkypěla varem:
vzteky jím lomcoval nad tím lajdáctvím
v Dačicích zahnížděném, léta již starém.

„Vždy bylo mým nejvyšším příkazem,
vůli mého mocnáře respektovat,
úřady moravské v kázni a bázni vést,
s místodržitelstvím nikdo nesmí si beztretně hrát!

Nebude těžké překvapit Molínka,
v úradě je to hotový Oblomov,
kterého kratochvíle jen rozjaří,
společnost, víno a lov.

Věc s ním pak musí proto být
co nejdříve skoncována,
dost lidí mám, kteří nade vše kladou
zájem Jeho Veličenstva císaře pána.“

Jako hejtman měl by být
celému okresu vzorem,
zatím však nejraději se toulá
se svými kumpány borem.

Těž mu chybí – což povážlivé je! –
základní smysl pro subordinaci.
v staroslavné Austrii žít přece nemůžeme,

jak žijí v Africe kdes Křováci.

Tehdy vedla dráha z Brna
pouze do Božího Požehnutí!
Januška telegrafuje opatu do Nové Říše,
prosí o povoz a těší se na shledání,

vždyť dávno již tomu, co v škamnách školních
nejednou o profesoru vyměnili vtip,
kterým za přestávky těšili se,
aby suchá houska chutnala jim líp.

V kraji důležité řízení má,
v Nové Říši přenocuje
a do Dačic druhý den
úředně dál cestuje...

Zamyslí se Marcelín nad tím telegramem,
který přijal z ruky Josefa administrátora.
Míchal právě léky ve své apatyce
a bezděky zadíval se do zahrádky, kde paní Flora

želvy chovala, které okusovaly nyní
listy salátu a hlávkou zelí,
a kde zlaté rybičky v akváriu blýskaly se,
ve vodě jak se hbitě proháněly.

/Při pohledu z okna ordinace
děti i dospělí bavit čím se měli
a pozornost od vlastních bolestí
mimoděk tak odvraceli./

Vytušil Marcelín z depeše té,
na koho si brousí zuby štika:
v tichou dyjskou zátočinu
spadeno má na kapřika!

A poněvadž dobře znal
srdce utrpením zjihlá,
nikdy neměl rád
úředního šimla,

který dovede změnit
nitro člověka k nepoznání,
že nezná soucitu
ani slitování.

Ze zkušenosti věděl /jak tomu často bývá/,
že svobody jiných neváží si byrokrat,
ztrpčít umí podřízeným život
a uštkne někdy jako had.

Líto bylo Molínka mu
/bylť to celkem dobrý chlap a nikdo není zcela viny prost/,
kdyby zlomil jemu vaz
nevítaný z Brna host.

A proto zpravil nejen opata,
ale i Molínka, hejtmana cé. ká.,
že na okres škodná letí,
pohotov nechť proto ji čeká...

Jak se podivil Januška,
když přijel do Dačic v hodině ranní:
hle, Molínek pilně úřaduje,
proti zvyku přemohl spaní!

Co nezdařilo se na podzim,
snad se podaří příštího jara?
Předem však upozorněn, hejtman zase na svém místě
od jitra časného horlivě se o úřad stará.

Zdráv vyšel z vysoké inspekce Molínek,
slib slavný musel jen dát,
že nad všecky zábavy, víno a hon
bude mu napříště státní aparát.

A s Molínkem tehdy zpovzdálí
i Marcelín hlasitě se smál,
jak nad obávaným ouřadou
jednou zas vyžrál.

Vždyť on, lékař, nejen nemoci,
ale i slabosti lidské znal, a dříve než sáhl k noži,
rozmanité vyzkoušel léky
a trpělivě chodil k pacientovu loži,

světlem lásky prosvítit
každý lidský žal –
i pouhým slovem někomu
ublížit se bál.

A proto též sklízel
porozumění, vděčnost i sympatie,
jež bývají odměnou toho,
kdo pro blaho bližního žije.

Rád tudíž slyšel, že záležitosti dobročinné
i věci, jež týkají se milé jeho obce,
hejtman sám v budoucnu zatlačí,
že nezamrznou již v zásuvkách, spíš poběží jak k kopce...

Kdyby však případ ten zvěděli
poštovní radové Obentraut, Baller,
nevím, Marcelíne, zda nebyl by z toho
hotový malér!

Vždyť dvakrát nadarmo ouřední šiml
z Brna až do Dačic pádil,
protože ty, pošty chlouba a fenomén,
z pouhého soucitu dvakrát jsi poštovní tajemství zradil!

Divoce jak v cirku ten šiml
v kanceláři samého hejtmana chtěl se roztancovat,
zatím však na cestu zpáteční
schlíple se musel dát.

Nikdy nemá se proto medicína
do věcí poštáckých plést,
vždyť z toho vzniká jen matení myšlenek,
křížení přímočarých úředních cest.

Plno zmatků Aeskulap neslavně

pod štítem erárním plodí,
zatím co ženy bez jeho pomoci
v těžkých útrapách děti své rodí...

I v organizační tvé činnosti dvorní radové
zhoubné jen viděli novotvoření,
poněvadž netušili v slepotě své,
jak se všechno i časy mění.

Ty však jsi věřil, třebaže síla a bohatství
na straně mocných tohoto světa vždy stály a stojí,
že přes všechny útlak nakonec
slabí zvítězí v nerovném boji.

Neboť bystré tvoje smysly chápaly
dějinný vývoj, zákony evoluce
a jak citlivý seismograf znamenaly z dálky
záchvěvy budoucí revoluce.

A kdyby říše i kolik století trvala,
neodvratný nastane její úpadek, rozklad a pád,
jakmile o svoji svobodu, o svá práva
národ, lid, poslední občan se musí bát...

Odpusť básníkovi, ó Marceli,
co nenechal pod pokličkou:
Příběh dávný že oživil,
jak by si v šeru posvítil svíčkou.

Neboť z dobroty srdce vypučel
i tento tvůj hříšek,
který usmíří za tvoji duši Otčenáš
a na hrobě křížek...

Požehnání lásky

Jaký úděl sirotky by čekal,
kolik ústrků, pláče a vzdechů!
Ve vlahých paprscích pohledů tvých
milé neteře tvé rostly tobě pro potěchu.

S radostí letěly tobě v ústrety,
když přicházels domů z blízka neb z dáli.
S tebou se laskaly, šťastné z žertů tvých,
tebou podníceny dovádivě si hrály.

Z dlaně tvé vyletěl jednou motýlek,
jindy k jejich údivu vylezli ze sáčku raci.
Dříve než propukly v smích, polekaly se dívčiny,
ty jsi však chvilku zapomněl na vzdechy v ordinaci.

Hrajete spolu teď házenou,
nad vámi družné vlaštovky šveholí.
Neumí opravdu strýček chytit míč,
aneb dělá to v pouhé svévoli?

Až život váš jednou se zkalí, Sofinko, Emo,
a drsný úder všecku něhu zaplaší,
na hory snu tehdy se uchýlíte,
ve vzpomínkách byste okřály v strýčkově salaši.

Požehnání lásky pak pocítíte,
jímž sálala kdysi vlídná jeho tvář,
jak by dávno vyhaslé srdce
ze svého hrobu opět vydalo zář...

Válka 1866

Tehdy krví a železem
státy se jednotily,
v úsilí dobyvatelů
vlci hladoví vyli.

Zlo plodí zlo a válka válku,
nikdo nespočte článků v tom řetěze hrůz,
jen země žíznivá krev dětí svých pije,
neslyší milionů pláč ni lkaní múz.

Život nevinných prchal
cévami roztříštěných tkání –

zohavení synové vlastní matkou
zůstali nepoznání.

V bolestech, smrtelném chrapotu
volali Tebe, Kriste Ježíši.
Proč ti, kteří odpovědnost nesou,
hlasu Tvého v hodině osudné neslyší?

Proti zkrvavělému meči,
meči uchvatitele,
své srdce jsi tasil, Marcelíne,
srdce nebojácné a vřelé.

A nejvíce ze všech ses věnoval těm,
jež lidská zloba zle poznamenala:
v slově tvém, vždy laskavém a smířlivém,
vina cizí se před Bohem kála.

Neznaly záští myšlenky tvoje,
spánek a únavu přemáhals, dlouho do noci bdící.
Stejně obětavě též o nepřátele jsi pečoval,
nemocné choleroou, tyfem a úplavicí.

Z bitev od Jičína a Hradce Králové
vojíny léčíls, těžce střelami zraněné.
Modlitby tvoje však k nebesům vznášely se
za lidstvo, kletby války zbavené.

V hlubokém soucitu lékař se k trpícím sklání,
z hlediska vědy své život pojímá, chápe.
Jako oběť povolání klesne často tam,
kde nepřítel s ničivou zbraní se na národ sápe.

Proto cizí byly tobě plány,
které osnoval strůjce války lýtý.
Musels je soudit a odsoudit,
jak velel ryzí cit humanity.

Chladnokrevně však kalkuloval
Otto Bismark z Schönhausenu,
jehož slávu v nemocnici v Nové Říši

krví jsi našel potřísněnu.

A svědectví tobě vydal
polský vojáček od Poznaně,
který pruskému králi na českých nivách splatil
krvavý peníz daně

a nyní po matce, děvčátku, domovině
v horečném blouznění volá,
že nikdo z pacientů
mocnému pohnutí neodolá,

zatím co v Berlíně vítězný pochod
vojenská hudba hrála
na počest Helmutha Moltkeho,
pruského generála,

který porazil rakouské vojsko, dříve než slunce
třetího července zapadlo, dříve nežli se stmělo,
aby tisíce očí pro úsměv lásky
už nikdy se neotevřelo.

Toto osudové střetnutí
u Králové Hradce
děsem koncentračních táborů zamoří jednou
budou generace...

V stínu klášterní svatyně

Jako jindy slunce svítilo na Novou Říši,
na svém místě stál kostel a klášter, městečko, les.
V živých barvách skvěly se horizont, luka i háje,
v letním znoji dýchaly lesní stromy, houby a vřes.

Tam kyne v zamlklosti své hřbitov těm,
kteří přicházejí teskní a opuštění:
vždyť mrtví rozumějí někdy lépe než živí,
třebaže dřímou hluboko, hluboko v zemi.

Vlevo u brány tré pomníků příchozí jímá,

prostřední s postavou ženy, jež v žalu se u kříže sklání.
Vpravo je pomníček dětský s andílkem.
Tu zastavíme se s modlitbou na rtech a v zadumání,

neboť tu blahé paměti Marcelín odpočívá,
vedle Flora, Josef, Ema, jí pak po boku
Robertek malý, synáček Sofie a Josefa,
jenž zesnul, mlád tři čtvrti roku...

Již naklonili svoji šíji ti, kteří jako děti tě potkávali,
je opravdu málo, málo těch lidí.
Jsem vděčen Bohu, že oči mé, které tě nikdy živého neviděly,
živě a jasně, Marcelíne, tebe dnes vidí...

Obě neteře tvoje zdělily
srdce tvého bohatý cit,
což značí milovat, trpět
a ke každé oběti pohotov být.

Pro děti své žila jen Sofinka,
až revmatismem jí údy ochrnuly.
Všem bouřím drsného života čelila modlitbou
a pokorně nesla, co bylo jí souzeno Boží vůlí.

U dcery Žofie pod Jeseníkem ve Frankštátě
ve zbožném rozjímání strávila léta poslední.
Po smrti dobré maminky osiřelým dětem trvá dlouho,
než přejde noc smutku, než opět se rozední...

Deset let později s těžkým astmatem za ní odešel
její syn prvorozený, Julius, bratr náš.
Léčilš ho, když maličký stonal záškrtem,
jistě si, Marcelíne, vzpomínáš.

Tři děti ze čtyř odrostlých – co tomu díš? –
věnovaly se stavu pošťáckému.
A poněvadž mnoho práce mají teď na poštách,
nejmladší Eminka posud pomáhá v úřadě manželů svému.

Otázku němou čtu nyní v zraku tvém,
co ti mladí tu hledají v zapadlém světě,

kterí tak často se mnou přicházejí,
když sluníčko z vysoka svítí na Říši v létě?

Dříve než položils otázku, snad jsi již věděl,
že to rodinka moje, s matkou Blaženkou dcerky Sonička a Jana.
Nejen tváře všech vás, kteří tu dřímou,
ale i láska vaše, žel, navždy zůstala jim neznáma.

Chtěl bych jen, bys mohl sám zeptat se jich,
zda slyší hlas můj, zda uvěří mi:
zda jiný život dnes, jiný vládne duch a mrav,
nežli bývalo před málo desetiletími...

Po letech spánku třeba opět s tebou
o věcech této země si pohovořit,
o něž živý zájem vždycky jsi měl
a za které s takovým zápalem uměl ses bít.

Zdravým smyslem svým rozpoznals, Marcelíne,
co velikého se ve světě dělo,
co tvůrčí srdce uchvátilo
a smutkem i radostí v duši prostých lidí se chvělo.

Od hřbitova lány polí v dálku míří...
Ano, síla národa rostla vždy z půdy, z přemyslovských Stadic
jako ušlechtilost, zbožnost a krása
z tisíciletých křesťanských tradic.

Vždyť chléb, který rolník rok co rok nám dává,
jež vydobyl z prsti, potem zkropených brázd,
těž vzácným darem obětním je,
který Bohu svému chceme hodně na oltáři klást.

V srdci nejpokročilejšího světadílu
naše země se rozkládají
a slavná historie lidského snažení, usilovné práce
v světle našeho pohledu se tají.

Ó Evropo, co znamenáš v dějinách osvobození duší?
Dodnes mocně hlaholí píseň tvých gotických katedrál,
na nové cesty za poznáním dával se znova vždy člověk,

ve vědách, objevech rostl, hřešil, modlil se, kál.

Pod smělou klenbou chrámovou Boha lid velebí,
v sochách a obrazech vidíš tu díla vznešená, svatá.
Kde Dárci života nadšeně slouží umění,
s ním navždy je naše touha po kráse spjata.

Na jeho dávné památky užaslí zříme:
záhon tisíce květů z minulosti tu září, viz!
Hlas mrtvých básníků mluví k nám, staré melodie zpívají v srdci.
Z hlubin nitra geniova vytryskla Missa solemnis...

Na toto nesmírné bohatství věků
padl však znenadání těžký stín:
osudná kletba zavalila národy,
záplava nahromaděných vin...

Věřils, Marcelíne, že lidstvo zkušenostmi věků
zdokonaluje se, lepším se stává.
Myslím však, že cesta posledních desítek let
nebyla dobrá, nebyla pravá.

V stínu klášterní svatyně, drahé celému okolí,
která vroucností vzpomínek nás dojíká oba,
povězme si teď, milý můj,
co bolí lid, co tíživého přinesla doba.

Vyznání

Od války prusko-rakouské
sedmdesát pět let odbilo světovém na orloji,
co za ten čas, Marcelíne, však stalo se,
u tvého hrobu příchozí vyznat se bojí.

Neboť mnohé ze setby lásky bylo
koňskými kopyty pošlapáno
a očekávání tvého ni mého
dosud žel! nevzešlo ráno.

Jako nikdy předtím byla zhanobena příkázání,

kteřá Mojžíš dostal na hoře Sinai,
a z tažení proti lidskosti, svobodě
procítáme němí a zsinalí.

A přece všichni víme, že stromy dobyvatelů nerostou do nebe,
i Bonapartovo žezlo zlomil mráz ruské zimy.
Co zbylo z vítězství u Slavkova, Jeny?
Trosky veliké armády na březích Bereziny.

Porážka někdy znamená vítězství,
vítězství může však národ vrhnouti zpět.
Zpupnost vítěze vždycky je mravní porážkou:
vzpomeňme války německo-francouzské, vzpomeňme kapitulace Met!

Dávno jsi věděl již, Marcelíne,
že nezná soucitu, kdo kuje pikle a používá násilí.
Užasl bys však, jaké ovoce dozrálo ze semen,
kteřé tito sadaři v tvé době zasili.

Národ, kteřý se zdarem svoje schopnosti
v umělecké a vědecké uplatňoval snaze,
v rukou svých vůdců octl se najednou
na srázné, nebezpečné vojenské dráze.

Malé i velké státy byly tak strženy
do neslýchané válečné vřavy,
ve kteřé za hřmění děl a výbuchů bomb
rozpoutané vášně své orgie slaví.

Po neskonálních útrapách, velikých ztrátách
vláda věcí národu opět se navrátila.
Radost mocná, živelná. Dvacet let však přešlo,
třetí říše mladý stát rozdělila a pohltila.

Ó Evropo! Kolik tvých dětí toužilo marně
po všech protivenstvích užívat sladkých života plodů.
Jiný byl událostí běh a s kořeny svými
mnoho, přemnoho vyrváno bylo tvých rodů.

Neboť za dobu trvání jejího,
za všecku dobu, co bylo na této zemi pokolení,

na souši, v hlubinách oceánů, ve vzdušném moři
nikdy a nikde nebojovalo se v takovém šílenství do zničení...

Pohled tam do těch výšin, kam orel nedoletí,
v klidném letu, kde se vznášejí stříbrní ptáci.
Zlověstní jsou to poslové: Každý z nich v pozdravu zrádném
pro zem těžce zkoušenou pumu s ďábelským obsahem ztrácí.

Nikdy nedovolí diktátor,
aby národ svou cestou za Bohem šel,
zneužívaje hrubé síly své,
Isti a zrady, kriminálu a děl.

Nikdy neuzná usurpátor nad sebou Soudce,
všecku moc ve svých hromadí rukou.
Aby upevnil ilegální vládu svou,
cynicky pohrává si se zástupem, s jejich strádáním a mukou...

Od Hradce Králové a Sedanu proto
přímá cesta vede až k Osvěncům.
Nejhlubší pokles lidskosti značí to místo,
jak dobrý kněz Heřman dosvědčil mi.

Z koncentračních táborů je to jen jeden,
co tu však nakupilo se zoufalství, prokletí!
Nejúpěnlivější modlitby celých pokolení
K Tobě, ó Bože, odtamtud zaletí.

Se zajatci vysílenými
nakládají tu hůř než s němou tváří
pochopové knížete temna,
lidských duší otrokáři.

A přece dobře vědí,
že duši člověka nezabijí,
která vykoupěna byla obětí kříže
na památné Kalvárii.

Za temné noci z půdy domova vytrhli nás,
čím jsme se provinili, čím, pro Bůh! jsme vinni?
Proč honí nás po zákonu, když neporušili jsme zákon?

Proč tolikerou už prošli jsme mučitelkou síní?

Navždy rodiny naše jsou rozvráceny,
v neznámo zírání zrak a srdce bolí, bolí...
Za slzu v očích, za pouhý vzdech
Surový kápo do krve zraní nás kovanou holí.

Otroci v lomech a na stavbách nejsme tu lidé, jen čísla.
Jsme hladovi a jako mouchy slabí ze špatné stravy:
nevybírání smrt mezi námi, běže napořád!
Pod její kosou padají i lidé včera silní a zdraví.

Každý ten tábor je ostrovem vyhnanců
s ostnatými překážkami a dráty, nabitými elektrinou.
Nejen na nich, ale i v kulometné palbě
odvážlivci s přílišnou touhou po svobodě hynou.

Co mají počít si? Po ztraceném domově
jímá je stesk a tu kyne jim vysvobození.
Kdo zachytí skomírajícího zraku
výkřik zoufalství, pláč, bolestné rozechvění,

kdo pochopí tu strašnou obžalobu,
srdcervoucí smysl těch stenů,
volajících v posledním zápase
Boha, dítě a ženu?

I novoříšští premonstráti tam prožili
úzkost svou, svoji Getsemane.
Na rány, které tu s mnoha jinými vytrpěli,
na plynové komory rozpomeň se, ó Pane.

Ruka Heřmanova, která kdysi za zbožný horácký lid
Otcí nebeskému nekrvavou obět přinášela,
na rozkaz barbarský po celá dvě léta
pitevním nožem vychrtlá otvírala těla

a lačný zrak dozorcův nad tím bděl,
zda nebožtík nemá skryt v útrokách rodinný skvost,
neboť drahých kovů a drahokmů
veleříše germánská nikdy neměla dost.

Bili pastýře v koncentracích
a vinice Páně zůstávaly nezkeypřeny, nezorány.
Solí země jsou však kněží a mysl věřících
i v zajetí babylonské zalétá, věrně je s vámi!

Nezlomen zůstal duch mučedníků
v strašlivé zkoušce zatěžkací:
v hodině poslední odpouštějí vrahům svým, ó Alfrede!
Pod hrozným úderem katů ač tělo k zemi se kácí.

Právo Třetí říše, zákonodárství její
na kanónech zakládá se, na bodáku.
Ti, které chrání, ti, jimž je protektorem,
nejvíce zatčení gestapem se děsí, hrůzy koncentráku.

Před branou jeho proud lidí netrhne se,
navždy v paměť se vryje to přijetí.
Opodál vidět je komín krematoria,
jímž mnohý z příbylých zakrátko jako kouř vyletí.

Jako povodeň šířilo se to zabíjení,
ani před ženami, dětmi nezastavilo se.
Na hromadách mrtvol bylo možno zřít
jejich tváře vyděšené, nohy flegmonou oteklé, /i v zimě bývaly někdy bosé/.

Divili se ve svém srdíčku maličcí,
jak je ta země hrubá, nehostinná.
Po každé ráně, po každém kopnutí
tvoreček malý zoufale ručičky spíná.

Nikdo z těch, kteří tu z nocí smutku procitli,
nechápal, jak octl se v osudném tom shonu, víru.
Je někde město tomuto podobné
mezi planetami ve vesmíru?

Ano, krutá byla parola koncentráku: vyhubit!
Do všech zajatců zatnout ty drápy pardálí!!!
Zda jedenkrát lehne ten tábor popelem?
Kdo ty prokleté baráky jednou provždy v nitru člověka zapálí?

Zplakal bys, Marcelíne, jak medicína
těchto adeptů totality zvrhnout se může.
Hanebné pokusy nebojí se konat
na těžce vlekcoucích se nešťastnících, jejichž tělo kost a kůže!

Rychlostí blesku hlas náš dnes prostorem letí,
a přece v milionech duše lidská trpí, ubohá.
Nemyslíš, že člověčenstvu spíše škodí než prospívá
civilizace bez mravnosti, kultura bez Boha?

Po všecky věky tato místa
hlásat budou truchlivou zvěst,
v prach země že tu stržena, udupána byla
důstojnost člověka, jeho čest.

Po všecky věky tato místa budou všem,
kteří schopni jsou slyšet, vyprávět,
že vybojován byl tu zápas na život a na smrt
a že jenom vírou spasen může být svět.

Ó tajemná sílo, jež z Těla Páně vychází,
které i v lidomornách pod způsobou chleba se halí:
v neskonale vděčnosti ubožáci zrazeni životem
z rukou svých duchovních tajně je přijímali.

Neboť nad každým táborem koncentračním
vítězně zvedá se kříže posvátné znamení,
které mluví k všem živoucím
a slyší je snad i kamení.

A z toho kříže v Božím milosrdenství
Kristus skláněl se, pokorný a tichý,
aby v poslední modlitbě světem opuštěné doprovázel
v místa usmíření, svých vyvolených líchy...

V bezměrném utrpení tolika různých národů,
v onom bezpočtu ponurých lidských stínů
dovršena je zločinnost režimu
a celý svět váží jeho původců přetěžkou vinu.

Před spravedlností Boží

poslední Hebrej svůj pozvedá hlas,
aby usvědčil tyto dravce v podobě lidí
a v čele jich, Hitlera, Himmlera, vás!

V pozdní letní den, kdy z bohaté úrody
lidé v smířlivém slunci radují se po námaze,
vy jste to byli, kteří jste nejstrašlivějšího
ze všech krveprolití prolomili hráze.

Ne nadarmo od nepaměti je válka
všemi národy zlořečena,
vždyť samým démonem byla
k rozpoutání běsů v lidstvu nešťastném vyvolena.

Ze setby zloducha
v pyšný pokrok staletí
děsivý přízrak atomu
kometou zlověstnou zaletí...

Každý strůjce násilí dojde však odplaty své,
vlastních zločinů uvízne v nastražené síti,
neboť spravedlnost Boží v lidských vládne dějinách
a žádná moc světa z nich ji nevymítí!

Vlivy ovzduší v přírodě,
vlhkem a mrazem puká i žulová skála...
Skřivánkem v podjaří zpívá proto též naše naděje,
která ještě dřív sněženkou pod sněhem už se smála.

Vyslyš prosby naše vroucí, ó Maria,
útočiště pronásledovaných, královno míru!
Srdcem tvým pronikal meč, když pod křížem Syna svého jsi stála.
Z hrůz této země v říši Jeho blahoslavenství, v říši Božího pokoje živ naši víru!

Chléb náš vezdejší

Milovals děti, jimž cukrovinky jsi rozdílél rád
a házel jim třpytivých mincí hrst,
milovals jejich otce a dědy,
od nepaměti kteří vzdělávali Vysočiny prstí.

Více jak čtyřicet let jsi s nimi žil
a znal z vlastní zkušenosti tvrdou práci na poli,
kde člověk a zvíře svorně spolu jdou
a s kamenitou půdou úporně zápolí.

Bojuje rolník se suchem, vedrem a bouří v potu tváře,
záplavami, krupobitím, se živly všemi,
Boží úrodu dobyl si pluhem svým,
a přec někdy spláče nad ní, vlastními zklamán nadějemi.

Tehdy, by živým pomohli,
mrtví z hrobů svých vstanou,
probuzeni jejich smutkem a strádáním,
prosbami, modlitbou, hranou...

Proto v tvém životě, Marceli,
ani den nevyzněl hluše,
neboť jsi budoval pevné základny,
lidské bys mohl zachraňovat duše.

Obětavě vždy sloužil jsi těm, kteří v zápase s přírodou
raněni klesli nebo nemocí byli poznamenáni,
vlídným slovem i humorem stísněnou mysl jsi povzbudil
a s pečlivou pozorností ošetřil rány.

Avšak i o příbytek chudých svých přátel
nemenší zájem a starost jsi měl,
jejich okna světlu a teple, jež dává slunce,
srdce pak úsměvu lásky jsi otevřel.

Z údolí, z kropeného krví a slzami,
za jasných nocí rád k hvězdám ses zahleděl, Marcelíne,
v mlhovin bledou tvář zadumaně jsi patřil a sledoval,
jak Mléčná dráha se v kosmické prohlubně vine...

Per aspera ad astra

I.

Dříve než s básníkem setkáme se,

třeba odbočit z pošťáckých niv,
kde hojnost je ovoce kulturního sadu,
jablek a meruněk, broskví i slív.

V klášterních síních vyvěrá
vzdělanost raného středověku jak z pramene:
Boží duhy nenadálý zážeh na nebi,
reflex víry mystické, plamenné.

Novějším poznáním stará kultura
neustále se doplňuje, prolíná.
Ze stromu času plody věky dozrálé
ve dne za noci lačným tu padají do klína.

Vděčně tu vzpomeňme i Jana Ámose,
národů velikého učitele,
který v bouřlivém čase zásady křesťanské výchovy
rozvinul požehnané, smělé.

Podle nich milionová armáda žáčků pohotově nastupuje,
co tu je spěchu, nežli se rozední,
aby ve školách bystřili smysly a rozum –
svou cestou však záhy v mládí kráčejí básníci rození...

II.

Skromné bylo to jeho místečko na slunci:
učil poznávat dítky runy slabikáře.
Duch pokorně skláněl se k zemi a slabé tělo
pomáhalo druhům na líše, zapřaženým v káře,

kde z dálky tisíciletí Pythagorova věta
na role školské nám svítí.
Děvčátka prostovlasá raději v trávě však pobíhají
a pletou věnečky z kvítí.

A kluci míčem házejí
a hrají si divoce na loupežníky,
ryčné odvahy si dodávají
a ostří sobě meče a dýky.

Hlas velkého mistra slova

často se v teskné zachvíval modulaci.
Nebylo snadné šest hodin držeti v šachu
osmdesát dětí, když nastoupili úleváci...

III.

O poměrech v školství lépe mlčet,
kde však pálí rána otevřená, mluvmе nepokrytě bez tirády.
Jednou udělali kozla zahradníkem
a návdavkem dali mu titul vládního rady.

Co mně chutná, mínil kozel,
labužnicky pozřu, jinak vyplivnu,
kuchyň svoji obohatím,
nechci žrát jen sprostou plevel, ledajakou bylinu.

Kozel kozlem tedy zůstal,
z krásy květů nedělal si nic,
kterým pro strach dnem i nocí
ušlechtilá bledla líc.

Vybraly si proto delegaci,
lilie a růže, hortensie, gladioly,
které říci měly na nejvyšším místě,
každou z nich co tolik bolí.

Sama vláda potom řešila věc,
až pak předseda děl, hrdý na své vavříny:
Nechám-li já dále řídit kozla,
všecku reputaci, jak je žravý, zmaří mi!

Poslal tudíž svoje lidi,
z květnice vyhnat kozla do ohrady,
kde teď spokojeně škube trávu, bodlák,
a co je hlavní, bez závady...

Duch tak jemný jak náš básník
úředním trpěl tónem za konferencí i hospitací.
Věru, lepší to mají na světě,
svobodnější jsou nebeští ptáci,

kteří po chuti písni si zazpívají,

v hrdélka jejich jež vložil dobrý Bůh.
Mnoho překážek však na své dráze
zdolat musí jasnozřivý lidský duch!

Jsou básníci, jejichž Múza
k mlčení věčnému je odsouzena:
za šera po březích bezútěšných chodíc lká,
v neproniknutelné roucho smutku zahalená žena.

I chudoba jednou je z překážek,
jíž se však neleká odvaha, nadání.
Kdo touze z její hloubky
zaletět k výšinám zabrání?

Byť málo odolné tělo chvělo se zimou,
drsné jak vály větry od pólů:
myšlenky jeho svítily jasněji než bílá silnice
s alejí vysokých topolů.

Miloval místa, kde pobývali
bratři chudí a ponížení.
Z míst těch však daleko k hvězdám spěl
v svém horečném snění.

Nikdo netušil, že mysl prostého učitele
světlo vesmírných propastí jímá
a ruka ostýchavého samotáře
královské žezlo ducha třímá.

V čistých tónech gotiky za zpěvu žalmů a modliteb
spoluzní hymnus stavitele chrámu.
V tichém odevzdání před svatostánkem
za chvíle požehnané přijímáme Lásku samu...

Setkání s básníkem

Jakou podivnou shodou jste setkali se
z oblastí blízkých a přece tak vzdálených v Nové Říši,
ty, umělec života, s umělcem slova,
básníkem niterných hloubek a nadzemských výší?

Po četných úskalích životní tvoje pouť
zvolna se skláněla k západu,
kdy mladistvý básník stanul
duchové říše své na prahu.

Muž činu hledals a nalezls útěchu
v práci pro bližní, sociálním díle,
zatím co osamělý jinoch do dálek pohlížel,
důvěřuje pohledu svého čistotě, cíle,

a záblesk věčné touhy ve zraku
poeta dosud neznámý
ladil své struny pod nebem
pokrytém hvězdami.

Třebaže smutek z hlubšího poznání
byl po léta mízou odříkání živen,
radost z tajemných objevů krásy
v chvílích posvěcení prýštila jak divem

a v překvapujících obratech slov,
kouzelné hře metafor
tvůrci v jeho samotě den co den
v červácích hořel obzor s věncem hor.

Jak potápěč nořil se do vod umění
za skrytým bohatstvím nesmírného oceánu.
Znalec poesie těžil z tisícileté žně
blízkých i odlehlých lánů.

Duševní vývoj lidstva viděl probíhat,
uzavřen ve svou chudičkou celu,
vzdálený ohlas bouří v ní zazníval,
rozpoutaných šílenou vůlí dobyvatelů,

kteří s osudem porobených národů
cynicky hrají si po právu vítězů.
V ticho veštcovy klausury však doléhalo lkání milionů,
šepot modlitby a říčení žalárních řetězů.

Neboť ze všech pozemských hodnot
svobody básník nejvíce si cení
a její ztráta ještě ho tíží
v oka posledním popatření...

Krátké bylo vaše setkání,
v tvář co by pohlédl člověk člověku,
vřelý stisk ruky mistrovy
na jeho cestě do věků.

Bohem nadaného pěvce
také Flora uvítala, vždy pohostinná,
a skromného hosta uctila
číší nejlepšího vína...

Po letech básník zmínil se mi,
že měl rád Marcelína Riese,
Rakousko úzkým prostředím bylo pro něho,
jenž připomínal mu zjev markýze.

I Floře též slova uznání věnoval,
prý nepotkal takové bytosti od té doby...
Tolik krásy vyvážil básník z tajemných hlubin života,
že nikdo z nás ani nevypráví,

otázka nemá jen dere se z úst,
proč národ na svého velkého syna zapomíná:
Snad v spoušti, již zanechala válečná litice,
snad v malomyslnosti a nevěře naší tkví vina?

Flora

Dobré i zlé na cestě životem
prožívali jste spolu,
snad na tom nezáleží dnes
zda více radosti anebo bolu.

Žena statečná s tebou nesla
tíhu dvojího povolání
a její též zásluhou k účasti na díle

dobří duchové odevšad byli zváni.

Hospodyně pečlivá a dbalá věcí
ještě dřív, než vzešla zora,
pomocnicí věrnou, rádkyní moudrou
vždy byla tvoje Flora.

Pro dobro zanícené srdce její
přijímalo plány tvoje s horlivostí, pílí,
v šlechetném snažení s tebou zajedno
vinu cizí mnohdy jste společně smyli.

Přes mnohé překážky bezpečně k cíli
každé tvé úsilí spělo utěšeně,
neboť požehnání nebes provází muže
v jeho věřící ženě.

V úradku Božím též bylo, že administrátoru Josefu,
jenž skvěle osvědčil se za tvé loterie,
svěřila ruku neteře své
milé schovanky tvé Sofie.

A po životě bohabojném
Flora tvá když zesnula v Pánu,
v kořenech bytosti zasažen
nezhojitelnou utrpěls, ó Marceli, ránu...

Rozžehnutí s životem

Kde oheň je mládí,
který svým žárem chtěl strávit svět?
V pohledu planoucím horečkou
prolétlo šedesát osm tvých let.

Měkký hlas matčin zazněl ti z dětství,
z hlubin rodu se třpytil krystal otcova mudrosloví.
Jarní slunce jako by hledělo ze zašlého světa
a ozařovalo nejdražší tvoje rovy.

Čtyřicet let v slasti i strasti

prožil jsi s Florou, teď život se uzavírá.
Nemusíš litovat, dobrý boj bojovals,
neuhastitelné světlo tvých dnů je víra.

Náležels k rodu těch, kteří nesoudí,
aby sami nebyli souzeni.
Kde však se jednalo o blaho člověka,
neznal jsi váhání, neznal jsi prodlení.

Z jasné pohody tvé mysli těšilo se mnoho přátel,
s některými setkáváš se ve své agonii.
Zemdlené srdce tvé zdravilo všechny,
kteří nablízku, v dáli s tebou v dojemné účasti žijí.

Dvě bytosti věrné, Ema a Sofinka
blízké a drahé tobě vždy byly:
s příchylností vroucí za lásku tvoji
v hodině poslední tobě dosloužily...

Hlasy dětí z náměstí teď jsi slyšel,
to hrají si u sochy svatého Floriána:
doprovod maličkých v chvíli,
kdy se otvírá druhého života brána!

V práci pro jiné na sebe jsi zapomněl,
odpočinku nikdy jsi neznal, nikdy jsi nešetřil vlastních sil,
a zatím co světlo duše tvé štědře jiným svítilo,
sám pelyněk odříkání jsi z kalichu pil.

Jedenkrát v noze jsi ucítil zlověstné píchnutí,
když za nemoci přecházels po pokoji.
„Za týden nejsem již s vámi, děti mé,
Bůh posil mne v posledním boji!“

O tebe ještě se postaral, neteři Emo,
ty marně však pomoc pro něho všude jsi sháněla.
Přesmutný byl to týden, ten týden poslední:
nedočkává své oběti, smrt oka nezamhouřila, bděla.

Dobře znala statečného borce,
s nímž nejednou o svoji kořist se musela rvát.

Nyní zápal plic s trombosou tak ho zkrušily,
že sám v jejím začarovaném kruhu je jat...

Myšlenky tvoje, Marceli, náležely vždy lidu,
do jehož služeb jsi všechny své síly dal.
Teď ochromen jak lazar jsi ležel
a neuskutečněny zůstanou sny tvé, neboť jsi umíral.

Milovals světlo, jež přichází z výše,
uvykls dívat se, kde poset je hvězdami nebeský strop.
Nyní těžce popadáš dech, bolest sevřela prsa
a křídla pohltí hrob.

Připozdívá se, nastal čas odejít,
kde všechny rány se zacelí.
Ztratíš-li mnohé tu, vše najdeš tam,
i odpočinek svůj, Marceli.

Z rukou pozůstalých na tvoji rakev
zakrátko dopadnou květy a hlína.
Zdrávas Maria, milosti plná,
požehnaná ty, Matko Božího syna,

jejíž obraz hodný podivu,
mistrným štětcem svým vystihl Raffael
a na jehož kopii žízňivý zrak tvůj
nyní dlouho v pohnutí tkvěl...

A pak do rozpálených rukou
prostý křížek jsi vzal,
s nímž putovals od mládí světem
a který ret matčin tolikrát celoval.

Před očima vyvstal ti biblický Jerusalema
a s ním lidstva největší tragedie,
z jejíhož nekonečného utrpení
svou krůpěj bolu každý z nás pije.

Souvislého myšlení již nebyl jsi schopen,
spíš bylo to jiskření myšlenek, pouhé glosy:
pokolení Adamovo od počátku

Boha o vykoupení jak prosí

v nepředstavitelných hrůzách a nebezpečnostech,
nad propastmi šedého dávnověku:
a přece, Spasiteli můj,
jak málo zažil jsi vděku!

Z chorálu zašlých dob však zaznívá
velikost Tvého slitování:
k účasti na Tvé hostině
všichni bez rozdílu jsme zváni.

Milostivě sňal jsi kdys
hřích z Maří Magdaleny
a odpustils i tehdy, když z hloubi duše kál se
lotr všemi zavržený...

Svatých a mučedníků potom jsi, Marceli, vzpomněl
/tolikrát viděls je na oltářích za plápolu svíc/,
kteří životy své nebojácně nasadili,
aby země změnila svou líc.

Svatí patronové: Václave, který rukou vrahovou u dveří chrámových jsi klesl,
Vojtěše, jehož krev ztropila pohanské pole Romové,
Hedviko, líbezná ochránkyně slezského lidu,
ó rodná země má, Bílovci, můj domove!

Vy, kteří z daleké Soluně s apoštolským posláním
na Moravu jste přišli, svatí Cyrile a Metoději:
veliké věci na tomto světě,
zázraky ve světle víry posud se dějí!

Útěchou v té chvíli bylo ti svatých obcování,
posilou staletá moudrost Církve, její péče a řád:
kdo v milosti Boží podle jejího učení žije,
o spásu duše své nikdy se nemusí bát!

A s úsměvem ptal ses jí, jak kol hlavy stále ti kroužila:
kde, smrti, je tvůj osten,
která se vším utrpením jen živnou půdou jsi,
z níž do věčnosti v naději své rostem?

Tam, kde v akordech bolesti píseň života končí,
vroucností vzpomínek dojatá,
mezi zemí a nebem ční hora lásky Boží,
posvátná Golgota.

Z ní na lože smrtelné zář padá,
paprsek naděje na tvář bledou se line
jak poslední pozdrav života,
poslední pozdrav země, Marcelíne!

Před dalekou poutí svou
chléb svátostný jsi přijal eucharistie,
jež v lásce své odkázal nám Spasitel náš,
prve než s přetěžkým křížem našich hříchů dal se cestou Kalvárie.

To byla poslední radost tvá:
zbožné přijetí večere Páně.
Zvěst o tvém dožití ještě dnes
zakvílí ve večerní hraně...

Chladla ruka, neúnavně jež trpícím sloužila,
paprsek lásky tiše zhasínal ve zraku,
pokoj a mír obestřely skráň tvoji
a věčné svítání vzbázelo v soumraku:

to postava svatá, ó Marceli, k tobě se blížila,
podle ran na ruku poznal jsi samého Krista
a s Jeho útěchou duše tvá, kolbiště země opouštějíc,
v náruč Boží se vracela osvobozená, čistá...

Dík země

Byl podmračný dubnový den,
rašící stromy voněly v jarní své míze,
kdy na cestě poslední doprovázely zástupy
Marcelína Riese.

Z chrámu svatého Petra a Pavla
prostorné náměstí vyplnily celé.

Nová Říše dosud neviděla takového pohřbu,
tolik účastníků mysli žalně rozechvělé.

V tiché štkaní mísil se zpěv ptáků nebeských,
hřbitovem rozléhal se hlas kněží,
v teskné ozvěně zanikal:
Miserere mei.

Opodál stařenka, které – jak dávno tomu! – zachránil děti,
třesoucí ruce ve vroucí modlitbě spíná,
Boha milostivého prosí, by blažeností věčnou odměnil
dobrého Marcelína.

Drobný déšť, pláč nebes, teď snesl se z výše,
od západu teplý zadul van
a horlivý dělník na vinici Páně v lůno země, již miloval,
k lítosti všech byl pochován.

Člověk spravedlivý odešel v něm,
dobrodinec, kterého miloval lid,
v jehož srdci, byť i zemřel,
nikdy nepřestane žít. –

Věrní poštáci pomník svému prezidentu postavili,
jenž hlásá, jak jeho dílo ocenil stav jejich vděčný:
jeho duch stále v nich bude žít, s ním navždy cítí se spjati!
Snad i v hrobě svém slyší lásky hlas věčný...

Jasným plamenem plála oběť života jeho.
Pokorně sloužil bratřím nejmenším, Hospodinu.
Za lidi bezmocné a ponížené, kteří dávno v prach obráceni jsou,
dík země zpívám Riessovi Marcelínu...

Hvězdy nad hřbitovem

Ztemnělo nebe blankytné,
dumáme na svatém poli,
co kdysi mrtvé tížilo
a živé dosud bolí.

Odkudsi z radia doléhá
Beethovenova Pathetická,
na mysli tanou nám
přítomná i minulá trápení lidská.

Klekání nyní zaniká,
kraj noří se do ticha,
hlasu nikde již neslyšet
a ani mrtvý nedýchá.

Snad i on zázrak nebes, hvězdy,
smysly vyhaslými vnímá,
duše věřící jak vděčna je
za přijetí sanktissima..

V mohutném oblouku vystupují
Andromeda s Pegasem,
k světům nadzemským vzhlížíme
němí a s úžasem.

Slzy lásky se třpytí
v stálic kmitavém plápolu.
Zda netají se věčný koloběh
v podvojně hvězdě Angelu?

Nitro vzrušené cítí
vesmíru zářící duši,
o mnohém přesvědčeno je,
mnohé však jenom tuší.

Zříme znamení v zenitu, kříž Labutě,
píseň hvězdných strun slyšíme, kosmickou Lyru,
a v jejím stříbrném souznění
mrtví k živým hovoří o věčném míru.

Vlahá noc srpnová chýlí se k ránu,
na východě v kráse své vychází Orion
a v duši pianissimem
nebeský doznívá amplion...

Ó hvězdičky, které svým světlem

daleko široko pláte,
u rovu maminky stanete
na hřbitově ve Frankštátě.

V stejné chvíli, kdy pohlížíte
na pomník Marcelínův v Nové Říši,
šepot váš děs atomu rozptyluje,
srdce pobouřené tiší.

Přes pahorky Vysočiny zaletíte
na břehy Rokytne k Jaroměřicím,
kde mlčí dnes hrob básníkův,
aby se rozezpíval pokolením přicházejícím...

Vy, které z česna nebeského včelaře
v takém množství jste se vyrojily,
byste na cestách po vesmírných luzích
touhu naši žíznivě vždy pily,

ó, hvězdy líbezné,
které i mrtvé budíte ze sna,
rcete, zda Země, kolébka naše,
pro rozlet tolika srdcí není již těsná?

Slunce, starostlivá matka,
vede své děti, zvedenou chásku,
spořádaně za tátou Herkulem
do světa širého na procházku.

Rychle ač běží, žádné z jejich dítek
neklopýtne aniž hlesne,
o vlas od své dráhy se neodchýlí,
za tisíc let na vteřinu přesně.

Matčiny jiskřivé pohledy napřed
končiny nejvzdálenější proletí,
Nejvyššímu touhy nás, živých i mrtvých,
v žhavé přinášejí oběti...

Od nepaměti lidský duch touží po poznání
a dalekohledem tajemství oblohy úporně dobývá,

trpělivě spektrum hvězd zkoumá
na sněžných pláních hor i tam, kde rozkvétá oliva.

Ó kometo, poselkyně vzdálených světů,
zahalená do svého průsvitného závoje,
pověz, zda nám jednou napít dáš
sílicího či smrtícího nápoje?

Tisíciletí hodiny hvězdné odbíjejí,
co značí vesmíru let miliard?
Na naší nepatrné planetě děje svého rodu,
minulost své vlasti zaníceně opěvá bard,

zatím co clona Mléčné dráhy
panorama nekonečných prostor nám zastírá,
pohled Tvůrcův v jeho hloubce
však otvírá nám naše víra...

Naši Zemi zakrátko bude provázet
celá plejáda umělých satelitů.
Jak užasl by v svém zadumání ponurém člověk pravěku,
jehož poznání prýštilo jedině z mýtů,

kdyby uviděl ohnivé ptáky, jak v závratné rychlosti
kolem Země krouží. Hle, právě se vznesli s dlaní
jeho dnešních potomků, kteří navštívit na křídlech rakety
věrnou naši Lunu pevně jsou odhodláni...

Ó družice, jaká síla vás do výše vypálila,
zdali v pokoře sklání se před Silou sil?
By lidský genius v titanské pýše své
vlastní duši jedenkrát nezabil!

Poslové Země, vítězně v náruč kosmu spěchejte,
se zvěstí volnosti spějte vzhůru až na Měsíc!
Požehnání svobody všem tvorům zvěstujte,
s paprsky jejími leťte dál, neste jich stále víc,

by poslední domorodec v poslední kolonii
zaplesal v jejich jasné záři
a nekrvavou oběť přinesl

Věčnému na oltáři,

by poslední dítě, které o víru otců,
nebohé, připravili,
opět pookřálo v jejím světle,
dopadlém z ohniska naděje a síly...

Hvězdy, k nimž naši mrtví s obdivem vzhlíželi,
v stejné záři i nad námi planou,
víra, jež naše otce v protivenství sílila,
zhojí i naše bolesti, zjitřené nelítostného osudu ranou.

Tam, kde v zajetí pozemském
řetězem přikováni jsme, sevřeni do pásu,
bezděky ruku vztahujeme, o pomoc voláme
v zemdlení nadlidského zápasu,

a Prozřetelnost, která poklady Země
do správy a v užívání nám dala,
ze svého milosrdenství a pro rány Kristovy
nad námi se smilovala.

Neboť jako sémě hořčičné bolest všude je rozseta
a trpí jí nevýslovně duše i tělo:
duše, jež mnoho chtěla v tvůrčím rozmachu vykonat,
tělo však, když toho nejméně čekala, v úzkostech smrtelných zaúpělo.

Odhalujem záhady vesmíru,
tajemství sluncí, odvěkých hvězdných drah,
jakož i nejvyšší zákon v svém nitru,
zákon Boží lásky, zdroj našich nejlepších myšlenek, citů i snah...

